

## **Pravni značaj pečata i žiga**

**Gordana Muraja, magistra prava**

*Pečati i žigovi toliko su uobičajeni u poslovnoj praksi da više i ne preispituje obveza i pravna podloga njihovog korištenja. Otisak pečata, pored potpisa osobe ovlaštene za zastupanje, smatra se obveznim sastavnim dijelom svakog dokumenta.*

*Iako izričite zakonske odredbe koje propisuju obvezu izrade pečata nalazimo samo u propisima koji uređuju pečate i žigove s grbom Republike Hrvatske, druge pravne osobe na njihovu su izradu i upotrebu primorane podzakonskim aktima.*

### **1. Uvodne napomene**

Pravnu osobnost stječu različite organizacije koje nastaju na temelju velikog skupa propisa. S obzirom na to da članak diskutira temu u kojoj je važno razlikovati pravne osobe s javnim ovlastima od onih koje ih nemaju, to će ujedno biti i mjerilo kada govorimo o pečatima i njihovoj upotrebi. Tema su pečati i žigovi, a dalje u tekstu će se kao opći pojam koristiti samo izraz pečat.

### **2. Poslovi od javnog interesa i javne ovlasti**

Tijela državne vlasti zakonom osniva država i pri osnivanju određuje koje će poslove pojedino državno tijelo obavljati, a istovremeno mu dodjeljuje i ovlast, odnosno nadležnost, za obavljanje pojedinih poslova od javnog interesa. Tako tijela državne vlasti pojedine poslove obavljaju na temelju nadležnosti koja im je dodijeljena zakonom.

Tijela državne vlasti izdaju različite dokumente i svaki takav dokument ovjeravaju pečatom s grbom Republike Hrvatske i potpisom odgovorne osobe.

Tijela lokalne (regionalne) samouprave različite poslove također obavljaju na temelju nadležnosti utemeljene zakonima kojima se na općenit način uređuju pitanja njihova

osnivanja i ustroja, a i na temelju propisa kojima se utvrđuju područja lokalne (regionalne) samouprave i druga pitanja njihova rada. I ona u svome radu građanima izdaju različite dokumente koje ovjeravaju pečatima s grbom Republike Hrvatske i potpisom odgovorne osobe.

Iako ih one realno imaju, za tijela državne vlasti i tijela lokalne (regionalne) samouprave se ne kaže da imaju javne ovlasti jer se taj pojam u hrvatskom zakonodavstvu koristi pri označavanju nadležnosti za obavljanje pojedinih poslova dodijeljenih pravnoj osobi koja nije tijelo državne vlasti i koja nije tijelo lokalne (regionalne) samouprave.

O dodijeljenim javnim ovlastima govori se u situaciji u kojoj najviša tijela državne vlasti nadležnost za obavljanje poslova od javnog interesa zakonom dodjeljuju pravnim osobama koje obavljaju određene vrste poslova. Skupnim imenom takve pravne osobe nazivaju se javnim službama.

Zakonima su brojne djelatnosti utvrđene djelatnostima koje obavljaju poslove od javnog interesa. U obavljanju poslova od javnog interesa javne službe slijede sustav pravila razrađen zakonima i podzakonskim aktima, a neke među njima u obavljanju tih poslova izdaju i javne isprave.

### **3. Javne isprave**

Izdavanje javnih isprava jedan je od pojavnih oblika obavljanja poslova od javnog interesa na kojem najjasnije vidimo značaj pečata.

Javna isprava je dokument koji je u granicama svoje nadležnosti i u propisanom obliku izdalo ili potvrdilo državno ili drugo nadležno tijelo koje svjedoči o postojanju ili nepostojanju pojedinih činjenica, odnosno jedno je od najvažnijih svojstava javnih isprava da one dokazuju ono što se u njima utvrđuje ili potvrđuje.

S obzirom na to da na temelju postojanja ili nepostojanja činjenica ovisi ostvarivanje prava subjekta o kojem javna isprava govori, jasan je zahtjev da javna isprava već i svojim oblikom i sastavnim elementima govori o svojoj vjerodostojnosti.

Pečati su i nastali upravo zbog potvrde vjerodostojnosti dokumenata i na taj način se koriste i danas.

Kako bi bili jamac vjerodostojnosti javne isprave, izrada i korištenje pečata s grbom RH uređena je propisom koji pravne osobe koje ga imaju pravo koristiti ujedno i obvezuje na njegovo korištenje.

#### 4. Pečati i žigovi s grbom Republike Hrvatske

Zakon o pečatima i žigovima s grbom Republike Hrvatske<sup>1</sup> postavlja pravnu podlogu i odgovara na mnoga pitanja koja je potrebno riješiti da bi pravna podloga za upotrebu pečata bila dovoljno razrađena.

Zakon navodi subjekte ovlaštene rabiti pečate i žigove s grbom Republike Hrvatske te ujedno propisuje i obvezu tijela državne vlasti na ovjeravanje službenih dokumenata pečatom. Ovim su Zakonom propisani sadržaj pečata i jezik na kojem se pečat izrađuje te su uređene sve faze postojanja jednog pečata, od izrade do uništavanja.

S obzirom na težinu koju je zakonodavac pridijelio otisku pečata, za očekivati je da Zakon daje odgovore na mnoga pitanja njegove izrade i upotrebe. Zakonom je definirano kako je **pečat** izrađen od gume ili drugog odgovarajućeg materijala, a služi za otiskivanje na papir ili drugu podlogu, dok je **žig** izrađen od metala ili drugog odgovarajućeg materijala te služi za utiskivanje u papir ili drugu podlogu.

Pečate s grbom RH mogu izrađivati samo ovlašteni obrtnik i ovlašteno trgovačko društvo koje treba ispuniti propisane uvjete i ishoditi potrebno ovlaštenje od Ministarstva unutarnjih poslova. S druge strane, svi nositelji obveze i ovlaštenja na korištenje izradu pečata mogu naručiti tek s odobrenjem za izradu koje pravnom osobu koja su ovlaštene koristiti pečat s grbom Republike Hrvatske daje Ministarstvo uprave.

Zakonom je također uređen i postupak uništavanja pečata, postupak koji se provodi kad je pečat nestao i ne zna se gdje se nalazi, ali i obveza osobe koja je pečat pronašla da ga neodgodivo preda najbližoj policijskoj postaji.

---

<sup>1</sup> Zakon o pečatima i žigovima s grbom Republike Hrvatske, NN, br. 33/95.

Za provođenje Zakona donesena su i dva podzakonska akta.

Pravilnik za primjenu Zakona o pečatima i žigovima s grbom Republike Hrvatske<sup>2</sup> detaljnije razrađuje veličinu, način ispisivanja sadržaja, izradu, uporabu i rukovanje pečatom i žigom, način vođenja evidencije o izrađenim pečatima i žigovima te odobrenjima za njihovu izradu, o pečatima i žigovima koji su u upotrebi te postupak uništavanja pečata i žiga i evidentiranja uništenih pečata i žigova.

Pravilnikom o uvjetima za čuvanje izrađenih pečata i žigova s grbom Republike Hrvatske<sup>3</sup> propisani su uvjeti za čuvanje pečata i žigova s grbom Republike Hrvatske (dalje u tekstu: pečati i žigovi) koje izrađuju obrtnici i trgovačka društva ovlašteni za njihovu izradu.

## **5. Pečat kao potvrda vjerodostojnosti dokumenta**

O pravnom značaju otiska pečata na dokumentu govori članak 1. stavak 3. Zakona o pečatima i žigovima s grbom Republike Hrvatske koji utvrđuje da se pečatom i žigom s grbom Republike Hrvatske potvrđuje vjerodostojnost akta.

Sam Zakon ne daje daljnju zakonsku definiciju što zapravo znači potvrda vjerodostojnosti pa o tome koje je to svojstvo koje pečat potvrđuje, zaključuje se koristeći druge izvore.

Prema rječniku<sup>4</sup>, vjerodostojan je onaj koji je izvoran, koji zaista potječe od onoga kome se pripisuje.

Dakle, razradom pravne podloge koja tijela državne vlasti i javne službe ovlašćuje na izradu pečata, ali ih istovremeno i obvezuje na njihovu upotrebu, zakonom je postavljen temelj neophodan da bi otisak pečata na dokumentu imao pravni značaj, odnosno potvrđivao vjerodostojnost dokumenta.

Važno je napomenuti da pravne osobe koje na temelju dodijeljenih javnih ovlasti imaju obvezu i pravo korištenja pečata s grbom RH, imaju pravo na njegovo korištenje samo u dijelu u kojem ostvaruju javne ovlasti, odnosno pečat s grbom RH smiju staviti samo na akte koje donose u okviru javnih ovlasti.

---

<sup>2</sup> Pravilnik za primjenu Zakona o pečatima i žigovima s grbom Republike Hrvatske, NN, br. 93/95.

<sup>3</sup> Pravilnik o uvjetima za čuvanje izrađenih pečata i žigova s grbom Republike Hrvatske, NN, br. 94/95.

<sup>4</sup> <http://hjp.znanje.hr>.

## 6. Upotreba pečata u poslovanju bez javnih ovlasti

Tijela državne vlasti, tijela lokalne (regionalne) samouprave i javne službe pripadaju grupi pravnih osoba koje na temelju svojih nadležnosti i javnih ovlasti pečatom s grbom Republike Hrvatske ovjeravaju akte koje donose, te time potvrđuju njihovu vjerodostojnost.

Pravnu osobnost imaju i druge vrste organizacija koje se osnivaju na temelju velikog skupa propisa: trgovačka društva, zadruge, neprofitne organizacije (udruge, zaklade, fundacije) i drugi. U pravnom prometu u različitim organizacijskim oblicima sudjeluju i fizičke osobe koje obavljaju neku od registriranih djelatnosti, primjerice obrtnici i osobe koje obavljaju slobodna zanimanja. Svima nabrojanima zajedničko je to da svoje poslove obavljaju bez javnih ovlasti. Zajedničko im je i to da ne postoji propis koji bi ih obavezivao na izradu pečata, a koji bi uređivao bilo koje od pitanja koje uređuje Zakon o pečatima i žigovima s grbom Republike Hrvatske.

Pa ipak, ni pravne ni fizičke osobe koje obavljaju neku od registriranih djelatnosti ne mogu poslovati ako nemaju pečat.

Drugim pravnim osobama obvezu korištenja pečata nameću odredbe podzakonskih akata koje ih obvezuju na izvršavanje pojedinih obveza prema tijelima državne vlasti. Primjerice, obrasci propisani općim aktima koje donosi ministar financija sadrže i mjesto na koje se potpisuje osoba ovlaštenja za zastupanje, a pored mjesta za potpis obavezno nalazimo oznaku MP, kraticu za *mjesto pečata*, a koja označava mjesto na kojem pravna osoba treba otisnuti pečat. Iz toga slijedi da bez pečata pravna osoba ne može ispuniti obveze prema državi i da je podzakonskim aktima, iako na posredan način, doslovno primorana naručiti izradu pečata.

S druge strane, nema propisa iz kojeg bi, makar i posredno, slijedila obveza otiskivanja pečata kod potpisivanja ugovora između pravnih osoba od kojih nijedna nema javne ovlasti. Da bi ugovor bio zaključen bitno je da je obvezu preuzela osoba ovlaštena za zastupanje pravne osobe. Sudska praksa u više je navrata<sup>5</sup> izrazila stajalište da upotreba pečata kod sklapanja pravnog posla nije obavezna i da je za pravovaljanost isprave potrebno jedino da je potpisana od strane osobe ovlaštene za zastupanje.

---

<sup>5</sup> Vrhovni sud RH u predmetima II Rev 208/98, Visoki trgovački sud RH Pž 1008/98.

## 7. Ovlaštenje za zastupanje

Ovdje se nameće pitanje na koji način suugovaratelj može znati da je osoba koja zaključuje ugovor zaista ovlaštena za zastupanje? Prvo je potrebno provjeriti unos u odgovarajući registar jer se podaci o osobi ovlaštenoj za zastupanje i njezin potpis kod registracije pravnih osoba pohranjuju u registru. Daljnji korak bi trebao biti i pregled osobne iskaznice osobe koja tvrdi da je ovlaštena za zastupanje. Naime, ni u jednom registru se ne pohranjuju fotografije, pa nije moguće vidjeti lik osobe ovlaštene za zastupanje te je uvid u osobnu iskaznicu jedini način utvrđivanja njezine istovjetnosti. Takav postupak kod nas nije ustaljena praksa, a u novije vrijeme to pitanje rješava ovjera potpisa kod javnog bilježnika. No takvo je rješenje primjereno za veće poslove, a i dalje ostaje veliki broj poslova kod kojih se, radi dinamičnog gospodarskog djelovanja, poslovni ljudi jednostavno ne žele izložiti dodatnom utrošku vremena, te se i bez javnog bilježnika odlučuju na zaključivanje ugovora.

Situaciju dodatno usložnjava i to što se veliki broj ugovora ne zaključuje samo između osoba ovlaštenih za zastupanje, nego poslove mogu zaključiti i punomoćnici po zaposlenju. Radi se o osobama koje ne bi mogle obaviti svoj posao ako sa strankom ne mogu zaključiti ugovor. Primjerice, posao prodaje bio bi vrlo naporan kad prodavač ne bi mogao samostalno sa strankom zaključiti ugovor o prodaji, te se osobe u takvom položaju nazivaju punomoćnicima po zaposlenju. No njihovog potpisa nema u odgovarajućem registru, a oni ipak svakodnevno ipak zaključuju ugovore.

Iz svega navedenog, lako je zaključiti da se upotreba pečata kao potvrde vjerodostojnosti privatnih isprava naprosto *prelila* s prakse tijela državne vlasti i tijela s javnim ovlastima i na poslove za koje nije propisima uređena.

Iz svega slijedi da pečat ima ulogu u poslovnom prometu. Njegovu upotrebu donekle nameću propisi, što je i dovelo do toga da se u svakodnevnom poslovanju podrazumijeva obveza korištenja pečata te se, općenito govoreći, kolokvijalno smatra da bez pečata dokument nema pravnu snagu. Možemo reći da se upotreba pečata razvila u sveprisutan običaj. No, iako u trgovačkom pravu i važeći propisi osnažuju primjenu trgovačkih običaja kao izvora prava, kad se radi o pečatu sudska praksa nije prihvatila to stajalište. Takvo stanje je moguće upravo zbog toga što obveza izrade i korištenja pečata nije normirana izvan okvira kojim je uređeno korištenje pečata s grbom RH. Kako nema zakonom izražene obveze i definiranih pojmova

pečatu i njegovom korištenju izvan normiranog okvira, sudska praksa odrekla je značaj pravne činjenice.

## **6. Je li pečat obavezan i je li uvjet vjerodostojnosti računa?**

### **6.1. Sadržaj računa**

Minimalni sadržaj gotovinskog računa uređen je člankom 54.a Općeg poreznog zakona<sup>6</sup>.

Člankom 79. Zakona o porezu na dodanu vrijednost<sup>7</sup> propisan je sadržaj računa koji moraju izdati obveznici ovog poreza, a na kojem je, uz opće podatke, potrebno iskazati i skup podataka koji se odnose na obračun poreza na dodanu vrijednost.

Iako Zakon o trgovačkim društvima<sup>8</sup> člankom 21. propisuje obvezne dijelove koje mora sadržavati *poslovni papir*, pa primjerice u zagradi navodi da se tim pojmom označavaju pisma i računi, ipak sadržaj računa koji izdaju porezni obveznici koji nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost nije normiran ni Zakonom o trgovačkim društvima ni drugim propisima.

U onim propisima u kojima jeste normiran, među obveznim sastavnim dijelovima poslovnih papira i računa ni u jednom slučaju pečat i potpis odgovorne osobe nisu navedeni kao obvezni dio.

Treba napomenuti da ovaj članak razmatra i obveznost i pravni značaj pečata iz kuta ispunjavanja formalnih uvjeta propisanih različitim propisima. No potpis ovlaštene osobe i pečat ovdje nisu u istoj kategoriji. Naime, i kad nije propisan kao obvezni dio sadržaja, potpis osobe ovlaštene za zastupanje ima pravni značaj upravo zato što se radi o osobi koja svojim očitovanjima volje ima pravo stvarati obveze za pravnu osobu koju zastupa. To pravo ne slijedi samo iz odredbi o obveznim sastavnim dijelovima računa nego i iz zahtjeva da svaka pravna osoba mora imati osobu ovlaštenu za njeno zastupanje i normativnog uređenja tog prava kroz različite i brojne propise. Pritom, osoba koja je ovlaštena za preuzimanje određene obveze svojim potpisom iskazuje suglasnost volje da se zaključi određeni pravni posao.

---

<sup>6</sup> NN, br. 147/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13. i 26/15.

<sup>7</sup> NN, br. 73/13, 148/13, 143/14; Rješenje USRH 99/13. i 153/13.

<sup>8</sup> NN, br. 111/93, 34/99, 52/00 – Odluka USRH, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11 – Kazneni zakon, 152/11 (pročišćeni tekst), 111/12 i 68/13.

## 6.2. Vjerodostojnost računa

Obveza vođenja poslovnih knjiga uređena je brojnim propisima, već prema naravi pravne osobe koja je obveznik njihove primjene. Svi propisi kojima je uređeno vođenje poslovnih knjiga utvrđuju da račun mora biti vjerodostojan kako bi se mogao unijeti u poslovne knjige kao temelj knjiženja poslovnih događaja.

Ovdje do važnosti dolazi propis koji kao uvjet vjerodostojnosti računa zahtijeva da osoba ovlaštena za zastupanje svojim potpisom jamči da je knjigovodstvena isprava vjerodostojna, a radi se o odredbama članaka 8. i 9. Zakona o računovodstvu<sup>9</sup>. Međutim, pečat se ni ovdje ne spominje kao bitan element vjerodostojnosti računa.

I Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija<sup>10</sup> člankom 17. propisuje da se knjiženje poslovnih događaja temelji na vjerodostojnim ispravama, no u ovom dijelu kao uvjet za vjerodostojnost isprave nije naveden ni pečat ni potpis ovlaštene osobe.

## 7. Valjanost računa bez pečata i potpisa

S obzirom na to da je razvoj digitalnih tehnologija doveo do toga da elektronička pošta u poslovnoj komunikaciji sve češće zamjenjuje *klasičnu* poštu, mnoge pravne osobe postavile su pitanje zbog čega račune ne bi mogle slati elektroničkom poštom. Posljedično, na mnogim računima moguće je naći formulaciju *račun je valjan bez potpisa i pečata jer je ispostavljen pomoću računala*.

Odgovor na pitanje je li račun bez potpisa i pečata zaista valjan usko je povezan s temom elektroničkog računa.

### 7.1. Račun u elektroničkom obliku

---

<sup>9</sup> NN, br. 78/15.

<sup>10</sup> NN, br. 121/14.

Prema odredbama članka 80. važećeg Zakona o porezu na dodanu vrijednost, računom se smatra i račun izdan i poslan u elektroničkom obliku, uz obvezu da porezni obveznik utvrdi na koji će način osigurati vjerodostojnost podrijetla, cjelovitost sadržaja i čitljivost računa.

Članak 9. stavak 3. Zakona o računovodstvu<sup>11</sup> propisuje da račun koji služi kao knjigovodstvena isprava ne mora biti potpisan ako je sastavljen na način koji uređuju porezni propisi te sadržava ime i prezime osobe koja je odgovorna za njegovo izdavanje.

Podrobnije odredbe o tome što je, u smislu poreznih propisa, valjani račun izdan u elektroničkom obliku nalazimo u odredbama članka 161. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost<sup>12</sup> koji propisuje da se račun može poslati u elektroničkom obliku ako postoji suglasnost primatelja za prihvrat takvog računa. Suglasnost primatelj daje u pisanom obliku ili dogovorom o obradi ili plaćanju primljenog računa.

Pravilnik u stavku 4. članka 161. propisuje da se osiguranje vjerodostojnosti podrijetla i cjelovitosti sadržaja može ostvariti pomoću bilo koje metode poslovne kontrole koja omogućuje povezivanje računa s isporukama dobara i usluga, te kao metode koje se mogu koristiti navodi primjerice, napredni elektronički potpis ili elektroničku razmjenu podataka (EDI), no također i utvrđuje da navedeni primjeri *ne ograničavaju primjenu drugih tehnologija ili procedura ako oni ispunjavaju uvjete za osiguranje vjerodostojnosti podrijetla, cjelovitosti sadržaja i čitljivosti računa.*

U stavku 6. članka 161. Pravilnika odredba je koja kaže: *Kako bi se račun smatrao računom u elektroničkom obliku treba biti izdan, ali i zaprimljen u bilo kojem elektroničkom formatu.* Isti stavak dalje propisuje da se ta definicija odnosi na račune kao strukturirane poruke kao što je XML ili druge vrste elektroničkih formata, pa se kao primjer navodi da se to također odnosi i na elektroničku poštu s dokumentom u PDF prilogu ili telefaks zaprimljen u elektroničkom formatu, a ne na papiru.

---

<sup>11</sup> NN, br. 78/15.

<sup>12</sup> NN, br. 79/13, 85/13-ispravak, 160/13, 35/14, 157/14 i 130/15.

## **8. Zaključak**

Iz svega navedenog, zaključuje se da porezni propisi zapravo ne propisuju otisak pečata kao obvezni sastavni dio računa, a da je potpis važan kao potvrda vjerodostojnosti računa. No isti zakon koji potpis navodi kao važan element vjerodostojnosti računa, propisuje i iznimku iz koje slijedi da račun treba biti sastavljen na način koji uređuju porezni propisi i da treba sadržavati ime i prezime osobe odgovorne za njegovo izdavanje. Iz navedene odredbe slijedi da zapravo ni potpis nije obavezni dio vjerodostojnog računa, te da je minimalni zahtjev koji treba biti ispunjen da račun sadrži ime i prezime osobe odgovorne za njegovo izdavanje.

Važno je uočiti da nijedan propis ne obvezuje izdavatelja računa da na računu navede napomenu da je račun valjan bez žiga i potpisa, te njeno navođenje nije obavezno i nema pravnu težinu.

Također je važno uočiti da ovaj pregled važećih propisa zapravo pokazuje da se otisak pečata kao uvjet vjerodostojnosti računa ne spominje ni u jednom propisu.

Copyright © Gordana Muraja 2016